

Корупција неће остати некажњена

ДР ГОРАН ИЛИЋ

ЗАМЕНИК РЕПУБЛИЧКОГ ЈАВНОГ ТУЖИОЦА И
ПРЕДСЕДНИК УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ТУЖИЛАЦА И
ЗАМЕНИКА ЈАВНИХ ТУЖИЛАЦА СРБИЈЕ

◇ После одлука Уставног суда којом се усвајају жалбе неизабраних судија и тужилаца „реформа правосуђа”, која је од самог почетка трпела оштре критике домаће и стране стручне јавности (Удружење јавних тужилаца, Друштво судија, Венецијанска комисија, MEDEL итд.), је дефинитивно доживела крах. Шта очекује српско правосуђе у наредном периоду?

– Када нека невоља или несрећа прође, људи се најпре питају шта би требало предузети да се последице те катастрофе отклоне и ко је одговоран за то што се десило. Дакле, у наредном периоду неопходно је поправити оно што се да поправити. То значи вратити судове и тужилаштва тамо где је то потребно и преиспитати садржину брзоплето донетих закона. Што се тиче самог реизбора судија и тужилаца Уставни суд је својим одлукама практично вратио све неизабране тужиоце и судије у правосуђе, тако да у том погледу неће бити неког великог посла. Међутим, све те поправке неће моћи да отклоне штету коју је тзв. реформа правосуђа начинила. Неће моћи да отклоне штету грађанима Србије, штету владавини права, штету људима који су прошли кроз неку врсту јавног проскрибовања, штету по буџет Србије.

◇ Како се „реформа” одразила на рад тужилаштва у протеклом периоду и да ли се после свега отвара питање одговорности носилаца „реформе”?

– Мада Удружење тужилаца Србије опрезно прилази питању одговорности, ипак за нас нема дилеме да чланови Државног већа тужилаца који су својим гласом допринели да се донесу одлуке које су потом од Уставног суда стопроцентно укинуте, морају да снесу одговорност за свој лош рад у Већу. Тачније, ми сматрамо да тужиоци и заменици тужилаца чланови Већа нису добро радили свој посао и да им због тога није место у том

Фото: Медија центар

органу. У том циљу Удружење је подржало иницијативу за покретање појединачне одговорности првог и сталног састава Државног већа тужилаца у поступку реизбора и преиспитивања одлука неизабраних јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца.

◇ Да ли у том смислу очекујете и персоналне промене у тужилаштву?

– Ако би персоналне промене биле последица одговорности утврђене у фер процедури и на основу правичног поступка, то би за нас било прихватљиво. Свакако да не би било прихватљиво да се персоналне промене догоде као последица политичког притиска или хајке на људе који се налазе на најважнијим функцијама у тужилаштву.

◇ Недавно сте са професором Миланом Шкулићем написали књигу под насловом „Нови Законик о кривичном поступку Србије – Реформа у стилу један корак напред, два корака назад”, у којој сте објаснили све нелогичности новог Законика о кривичном поступку. Колико је овај закон штетан и да ли после конституисања нове скупштине очекујете промену или стављање ван правне снаге овог закона?

– Министарство правде је донело одлуку да се ЗКП измени и да се тако отклоне уочени недостаци у тексту овог прописа. Формирана је радна група за израду радног текста Измена и допуна законика о кривичном поступку, на чијем челу је професор Шкулић. Уколико рад радне групе која припрема текст измена Законика резултира отклањањем свих уочених недостатака и то ће бити довољно. Ситуација са новим ЗКП-ом још једном је потврдила да недостатак стручне расправе и транспарентног поступка припреме радних текстова закона, значајно утиче на њихов квалитет.

♦ *Оно што грађане посебно занима је борба против корупције и то високе, системске корупције. Можете ли укратко да нам представите резултате тужилаштва на овом пољу у протеклом периоду?*

– Када је у питању организациона структура, у Републичком јавном тужилаштву формирано је Одељење за борбу против корупције, које прати рад нижих тужилаштва. Такође у апелационим тужилаштвима (Београд, Нови Сад, Крагујевац и Ниш) 2011. године, формирана су одељења за борбу против корупције и прања новца која врше накнадну контролу тзв. негативних одлука у предметима повезаним са корупцијом. Ова вишеструка контрола требало би да спречи утицај на носиоце јавнотужилачке функције у предметима са елементима корупције, али оваква пракса представља и нарушавање самосталности рада (ко контролише контролоре).

Када су у питању статистички подаци за 2011. годину, навешћу податке за злоупотребу службеног положаја, као илустрацију. Поднета је оптужница или оптужни предлог против 1772 лица. Осуђено је 442 лица или 62%, ослобођено је 113 лица или 15,65%, а одбијајућа пресуда донета је према 61 лицу. У структури осуђујућих пресуда највише је условних осуда 77,72%, на затвор је осуђено 88 лица или 19%.

Без обзира на ове податке, остаје отворено питање „проактивних истрага”, како се називају у Аналитичком извештају ЕУ. И јавност и међународна заједница, од тужилаштва очекују обрачун са високом корупцијом и процесуирање државних званичника укључених у коруптивна кривична дела. То је изазов са којим су се суочавале све државе у процесу европских интеграција, када су достављале податке о броју процесуираних и осуђених државних функционера (од министара, до градоначелника и директора јавних предузећа).

♦ *Иако је успостављен законски оквир за борбу против корупције, ратификоване најважније међународне конвенције, усвојене препоруке GRECO, UN, EU, резултати у борби против корупције су изостали. Који су кључни узроци због којих су изостали резултати у борби против корупције?*

– Када је у питању тужилаштво проблеми су системске и персоналне природе. Према нашем Уставу, у погледу избора јавних тужилаца, тужилаштво је директно потчињено Влади и владиној већини у Народној Скупштини. Тешко је поверовати да Јавно тужилаштво Србије може да истражи случајеве корупције повезане са Владом, када та иста влада има одлучујући утицај на избор старешина у тужилаштвима. Једном речју, једна од основних сметњи у борби против корупције је уставни положај јавног тужилаштва.

Када говоримо о персоналним проблемима, ту пре свега мислим на свеопшти страх који је завладао тужилаштвом. Сталне претње од ове или оне власти тужиоцима и заменицима, неспремност врха тужилаштва да стане у одбрану професије, створиле су атмосферу страха која доминира тужилаштвом и омета нормалан рад људи у тужилаштву. О овоме сведочи и извештај Америчког удружења правника (АБА РОЛИ) о индексу реформе тужилаштва из 2012. године, који оцењује да је страх и даље присутан код тужилаца и да ће представљати препреку за преузимање нових надлежности од стране тужилаца (тужилачка истрага).

◇ *У јавности се стиче утисак да резултати у борби против корупције изостају због притисака који долазе од стране извршне власти. Да ли је било притисака и у којој мери је тужилаштво заиста самостално?*

– Устав проглашава тужилаштво самосталним, али га имајући у виду начин избора тужилаца, у суштини, потчињава Влади и политичкој власти уопште. А управо би начин избора требало да буде у функцији обезбеђења самосталности. Тако да суштински гледано тужилаштво није самостално. Питање да ли резултати изостају и услед професионалне несигурности тужилаца, који су у протеклих десетак година прошли кроз неколико реизбора и који ће приликом доношења одлуке о процесуирању неког представника извршне или законодавне власти, размишљати опортунo и одлучити се да се „не замерају“.

◇ *Организације грађанског друштва, а пре свега чланице Коалиције за надзор јавних финансија и антикорупцијски портал „Пиштаљка“, су у протеклих пар година представиле јавности велики број случајева тешких злоупотреба у којима је буџет Републике Србије оштећен за више десетина милиона евра. Како тужилаштво реагује на ове наводе и да ли се бројни случајеви злоупотреба који су*

представљени јавности уопште узимају у разматрање?

– Имајући у виду да нисам укључен у активности Тужилаштва које се односе на сузбијање корупције не бих могао да одговорим на ваше питање. Али као председник струковног удружења морам да истакнем да би однос јавног тужилаштва према кривичним пријавама и наводима организација цивилног друштва, посебно оних чије је главно поље деловања борба против корупције, требало да буде транспарентнији. Јавно тужилаштво би требало да се огласи путем медија и штампе шта планира да предузме и које кораке предузима да би преиспитало те наводе, као и да организације грађанског друштва третира као партнере на заједничком задатку сузбијања корупције у држави. На овај начин би се променила перцепција грађана о раду тужилаштва, али би се послала јасна порука свим потенцијалним прекршиоцима закона, државним функционерима, да корупција неће остати некажњена и да грађани заједно са државним апаратом врше надзор над њиховим радом.

◇ *Актери коруптивних активности, чије су злоупотребе представљене и документоване у јавности, се и даље крију иза својих имунитета и несметано увећавају своје богатство. Шта је у системском смислу потребно учинити како би се одговорни појединци из посланичке преселили на оптуженичку клупу?*

– Већ сам делимично одговорио на ваше питање. Додаћу и то да проблему корупције треба прићи системски, као и да постоји проблем у односу грађана према корупцији. Наиме, према једном истраживању грађани Србије јесу против корупције само када нису у прилици да буду њени актери. Наиме, према том истраживању грађани који иначе имају негативан став према корупцији када се нађу у ситуацији да дају мито да би решили неки „проблем” мењају свој став о корупцији и радо нуде и дају новац за услугу.

◇ *Да ли би увођење нових кривичних дела са елементима корупције, којима би радње кривичних дела биле прецизније дефинисане, допринело успешнијем процесуирању у случајевима корупције?*

– То би свакако допринело сузбијању корупције, јер би олакшало рад тужилаца у утврђивању постојања свих елемената бића кривичног дела. Посебно подржавам идеју Коалиције за надзор јавних финансија да се у Кривичном законнику посебно нормира

кривично дело Злоупотреба у поступку јавних набавки.

◇ *И за крај, које су то кључне промене које су нам потребне да би се ојачао интегритет тужилаштва, а борба против корупције била ефикаснија и њени актери процесуирани?*

– Потребне су промене Устава и потребно је да на важна места у тужилаштву дођу људи који имају висок углед у струци и неопходан професионални интегритет. ●

